

**ZAJEDNICA ŽUPANIJSKIH ZAJEDNICA, UDRUGA I ČLANOVA
HRVATSKIH VOJNIH INVALIDA REPUBLIKE HRVATSKE**

**GODIŠNJI IZVJEŠTAJ O RADU I PROVOĐENJU PROJEKATA
2022. GODINE**

Veljača 2023.

Zajednica županijskih zajednica, udruga i članova HVIDR-a RH je dragovoljna zajednica županijskih zajednica, udruga i članova HVIDR-a, udruženih radi zaštite i promicanja zajedničkih nacionalnih, humanitarnih, socijalnih, zdravstvenih, sportskih, kulturnih i drugih interesa i ciljeva, te zajedničkih uvjerenja.

VIZIJA, MISIJA, VRIJEDNOSTI I PRINCIPI DJELOVANJA

Nacionalna organizacija kvalitetnih i održivih udruga članica koje osiguravaju aktivno sudjelovanje hrvatskih ratnih vojnih invalida Domovinskog rata u razvoju civilnog društva.

Doprinijeti kvalitetnom i ravnopravnom sudjelovanju hrvatskih ratnih vojnih invalida u svim segmentima društva, te osnaživanju udruga članica kroz informiranje, edukaciju, zastupanje i senzibilizaciju javnosti, te promicanje vrijednosti Domovinskog rata.

Sukladno ciljevima djeluje na području branitelja i stradalnika, ljudskih prava i socijalne djelatnosti.

Vrijednosti i principi djelovanja očituju se u:

- provođenju aktivnosti kojima se potiče realizacija socijalne zaštite i pružanje besplatne pravne pomoći članovima
- praćenju odredaba svih zakonskih i podzakonskih akata kojima se reguliraju prava hrvatskih ratnih vojnih invalida iz Domovinskog rata, te aktivno sudjelovanje u prijedlozima izrade novih akata u suradnji sa nadležnim državnim institucijama RH, kao i briga o interesima članova i promicanju vrijednosti Domovinskog rata u EU
- promicanju istine o Domovinskom ratu u RH i inozemstvu;
- promicanju hrvatskih nacionalnih, povijesnih, kulturnih, gospodarskih i drugih vrednota, te promicanje i oplemenjivanje moralnih i etičkih vrednota hrvatskog naroda
- briga o osiguravanju uvjeta reprofesionalizacije i adekvatnog zapošljavanja svojih članova
- briga o osiguravanju uvjeta za aktivno sudjelovanje svojih članova u svim oblicima društvenog i političkog života
- briga o promicanju u činove časnika i dočasnika, te briga o dodjeli odličja i priznanja svojim članovima koji su to zaslužili
- promicanju tjelesne kulture (sport i rekreacija) radi unapređenja opće zdravstvene sposobnosti svojih članova
- sudjelovanju i potpori u radu državne komisije za otkrivanje zločinaca, zločina, ratnih profitera i dezertera
- planiranju rada HVIDR-a RH, te provođenju projekata i programa od interesa za opće dobro, posebice aktivnosti usmjerenih zaštiti prava članstva i promicanju vrijednosti Domovinskog rata
- provođenju ostalih aktivnosti u praćenju, provođenju i vrednovanju javnih politika, kao i oblikovanju javnog mnijenja, te izražavanju stajališta, mišljenja i poduzimanja inicijativa o pitanjima u svezi interesa hrvatskih ratnih vojnih invalida Domovinskog rata, te promicanju, razvitku i unapređenju vrijednosti Domovinskog rata, kao i njegovih žrtava
- informiranju javnosti o radu HVIDR-a RH
- organiziranju humanitarnih aktivnosti sukladno važećim zakonskim propisima
- koordinaciji članica (zajednica i udruga u sustavu HVIDR-a RH) u "strukтури HVIDR-a" temeljem teritorijalnog i hijerarhijskog ustroja na osnovu odredaba općih akata HVIDR-a RH
- pružanju logističke, stručne i druge potpore svojim članicama
- razvijanju programa suradnje sa drugim srodnim udrugama u Hrvatskoj i inozemstvu.

Inicijativa za osnivanje HVIDR-a RH nastala je 25. veljače 1992. od strane ranjenika teško stradalih u obrani suvereniteta RH koji su se nalazili na rehabilitaciji u Božidarevićevoj bolnici u Zagrebu. Osnivačka skupština Udruge održana je dana 25. travnja 1992. godine u Zagrebu. Od svoga osnivanja do danas HVIDR-a RH je bila i ostala najveća krovna udruga koja okuplja hrvatske ratne invalide Domovinskog rata RH, kontinuirano radeći na socijalnoj i pravnoj zaštiti prava HRVI-a, zakonodavnoj analizi, inicijativi i prijedlozima za izradu svih Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji (i izmjenama i dopunama), sudjelovanjem u raspravama na okruglim stolovima, tribinama i radionicama, te davanjem primjedbi i prijedloga za izmjene i dopune ostalih zakona kojima se reguliraju prava HRVI-a. Radi provođenja pravne i socijalne pomoći članovima Udruge od 2004. godine ima uposlenu pravnu savjetnicu koja uz pružanje pravne pomoći radi i na projektima Udruge. HVIDR-a RH provodi tradicionalne projekte u svrhu poboljšanja opće zdravstvene sposobnosti (fizičke i psihosocijalne) hrvatskih ratnih vojnih invalida Domovinskog rata, u cilju njihove rehabilitacije nakon stradavanja u Domovinskom ratu, podizanju razine stvaralačko-rekreativne sposobnosti hrvatskih ratnih vojnih invalida i hrvatskih branitelja, te stvaranju umjetničkih djela, poboljšanju razine života obitelji hrvatskih branitelja i HRVI-a, kao i širenju pozitivnog utjecaja na širu društvenu zajednicu. Udruga kontinuirano radi na prikupljanju donacija za pomoć članovima u teškoj materijalno-financijskoj situaciji, organizira humanitarne izložbe i aukcije u svrhu prodaje umjetničkih djela sa ciljem pomoći hrvatskim braniteljima, kao i prezentacije radova umjetnika HRVI-a.

Udruga radi na projektima psihološkog i socijalnog osnaživanja, kao i podizanja kvalitete življenja hrvatskih ratnih vojnih invalida, povećanju razine osviještenosti, znanja i informiranosti članova udruge o njihovim zakonskim pravima, o problemima sa kojima se susreću u svakodnevnom životu i na lokalnoj razini sa većom mogućnošću rješavanja istih. Upoznavanje sa studijama i istraživanjima o alarmantnim podacima o povećanom broju smrtnosti hrvatskih branitelja, te zajednički rad na edukativnoj prevenciji i uključivanju u akcije Ministarstva hrvatskih branitelja i zdravstvenih ustanova u svrhu smanjenja smrtnosti hrvatskih branitelja.

Udruga od 1992. godine kontinuirano djeluje u istom poslovnom prostoru za rad u vlasništvu RH s pravom korištenja na neodređeno vrijeme bez naknade, koji je u potpunosti opremljen PC opremom, uredskim namještajem i drugom opremom.

HVIDR-a RH je 9. Centar znanja za društveni razvoj slijedom višegodišnje podrške Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva i djeluje u području unaprjeđenja kvalitete življenja hrvatskih branitelja i stradalnika iz Domovinskog rata, a tijekom 2022. godine kroz aktivnosti razvojne suradnje i analize Nacionalne razvojne strategije Hrvatske do 2030. godine, naglasak je bio na višeprogramskom povezivanju svih Centara znanja u stvaranju Uključive i solidarne Hrvatske, Digitalne Hrvatske i Zelene i održive Hrvatske.

IZVJEŠĆE O RADU HVIDR-a RH, SA PREGLEDOM REALIZACIJE PLANA I PROGRAMA

ZA RAZDOBLJE 01.01. – 31.12.2022.

Predsjedništvo i Glavni odbor HVIDR-a RH održali su tri redovne sjednice na kojima su usvojeni zapisnici i izvješća o radu sa prethodnih sjednica i 21. Redovnog izvještajno-izbornog Sabora, kao i aktivnosti Sporazuma o razvojnoj suradnji 9. Centra znanja za društveni razvoj sa planom programa od 2022. do 2025. godine. Usvojena su izvješća o radu tijela, kao i financijsko izvješće za razdoblje od 1.-9.2022., te provedba aktivnosti: održavanje međunarodne zdravstvene konferencije na Plitvicama, održavanje 26. SŠNIDOR-a i realizacija odobrenih aktivnosti projekata za 2022. godinu, kao i realizacija zahtjeva upućenih nadležnim institucijama u svezi kriterija natječaja MHB-a za financiranje projekata udruga, te zahtjeva za usklađivanje osobnih invalidnina HRVI-a sa porastom plaća u RH i donošenje odluke o prestanku primjene mjere smanjenja mirovine propisane Zakonom iz 2010. godine.

U svrhu promicanja vrijednosti Domovinskog rata i zagovaranja pozitivnih društvenih promjena predsjednici i članovi tijela su radili na aktivnostima obilježavanja obljetnica Domovinskog rata, uz koordiniranu suradnju sa nadležnim ministarstvima i jedinicama lokalne samouprave.

Slijedom realizacije redovnih aktivnosti HVIDR-a RH u zaštiti prava članova i vrijednosti DR, tijekom izvještajnog razdoblja dane su izjave za medije, te su upućena priopćenja za javnost vezano za provođenje aktivnosti projekata, kao i reagiranja na napade raznih javnih osoba i medija na hrvatske branitelje i članove njihovih obitelji. Također je upućeno priopćenje za javnost kojim se osuđuje zahtjev za pomilovanjem bivših šefova UDBA-e Josipa Perkovića i Zdravka Mustača, osuđenih na doživotni zatvor u Njemačkoj za pomaganje u ubojstvu hrvatskog emigranta Stjepana Đurekovića, osuda kontinuiranih provokacija i pokušaja ilegalnog ulaska u RH srbijanskog predsjednika Vučića, kao i politički montiranih srpskih optužnica protiv četvorice hrvatskih pilota, ograđivanja od političkih prosvjeda, te osuda stalnih provokacija i postupaka Milorada Pupovca protiv digniteta Domovinskog rata i izjednačavanja žrtve i agresora.

Odlukom Predsjedništva i Glavnog odbora osuđena je invazija Rusije na Ukrajinu, te je pružena puna podrška Ukrajini u njihovoj pravednoj borbi protiv agresora, a koja izjava predsjednika je objavljena na web stranici HVIDR-a RH. Također smo radili na aktivnostima solidarnosti sa prijateljskom državom Ukrajinom, te smo uputili pismo podrške njihovom veleposlanstvu u RH, kao i sudjelovali u humanitarnim aktivnostima i na mirnom prosvjedu podrške Ukrajini.

Povodom obilježavanja 30. obljetnice osnutka HVIDR-a RH, delegacija HVIDR-a RH predvođena predsjednikom Josipom Đakićem, položila je vijence i zapalila svijeće u spomen svim poginulim i umrlim hrvatskim braniteljima Domovinskog rata kod Spomenika Glasa hrvatske žrtve – Zid boli, kod Središnjeg križa u Aleji poginulih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, na grobu ratnog ministra obrane Gojka Šuška, te na grobu prvog hrvatskog predsjednika dr. Franje Tuđmana. Nakon toga, zapaljene su svijeće ispred Spomenika HVIDR-a RH u Božidarevićevoj ulici u Zagrebu, nakon čega su održane svečane sjednice, te su svim članovima tijela HVIDR-a RH, voditeljima projekata i članovima inicijativnog odbora dodijeljena priznanja za iznimne zasluge na području socijalne i pravne zaštite HRVI-a, višegodišnji rad na za iznimne zasluge na području socijalne i pravne zaštite HRVI-a, višegodišnji rad na unaprjeđenju ustroja i rada HVIDR-a RH, realizaciji projekata, te doprinos razvitku ugleda i položaja udruge u RH i inozemstvu.

Međunarodna zdravstvena konferencija HVIDR-a RH – 25.06.2022.

Međunarodna zdravstvena konferencija HVIDR-a RH pod nazivom „Svehrvatsko športsko natjecanje invalida Domovinskog rata – SŠNIDOR – uloga i značaj športsko-rekreacijskih aktivnosti HRVI-a“ održana je u 25. lipnja na Plitvičkim jezerima. Konferencija je organizirana slijedom realizacije aktivnosti projekata HVIDR-a RH „Sjećanja Hrvata na puteve rata“ i „I kroz ove teške dane priroda i sport nas brane“, te je održano niz znanstvenih predavanja i okrugli stol u svezi tradicionalnog projekta SŠNIDOR-a, kao i važnosti športsko-rekreacijskih aktivnosti za podizanje razine zdravstvenog stanja HRVI-a, predavanja u svezi razvoja ekološke svijesti i brige o zaštiti okoliša, kao i predavanja u svezi promicanja vrijednosti Domovinskog rata u RH i BiH.

Na konferenciji je sudjelovalo 120 sudionika, hrvatskih ratnih vojnih invalida Domovinskog rata, članova tijela HVIDR-a RH, predstavnika županijskih zajednica udruga na području RH, predsjednika udruga, športskih izbornika, Povjerenstva za šport HVIDR-a RH i predstavnika HVIDR-a HVO Herceg-Bosne. Pozdravnim govorima i predavanjima o važnosti fizičke aktivnosti i sporta za zdravlje hrvatskih branitelja, te podrške HVIDR-i RH u dugogodišnjoj organizaciji SŠNIDOR-a, obratili su se general Josip Lucić, ravnatelj Doma hrvatskih veterana u Lipiku, Denis Kovačić, dr. med. ravnatelj bolnice Varaždinske Toplice, dr. sc. Daria Vuger Kovačić, prof. klinički psiholog bolnice Varaždinske toplice, kao i dr. med. Feručo Milotić, anesteziolog Opće bolnice Gospić.

Predstavljanje tradicionalnog projekta HVIDR-a RH „Svehrvatsko športsko natjecanje invalida Domovinskog rata – SŠNIDOR“ kroz prezentaciju i videospot održao je predsjednik HVIDR-a RH Josip Đakić, koji je naglasio da se radi o športskom natjecanju hrvatskih ratnih vojnih invalida Domovinskog rata na kojemu sudjeluje 1000 sudionika, članova 22 postave: predstavnika športskih ekipa iz svih 20 županija i Grada Zagreba, te ekipe HVIDR-a HVO Herceg Bosne, koji su ostvarili najbolje rezultate na svojim izlučnim natjecanjima.

Na završnom natjecanju SŠNIDOR-a najbolji športaši natječu se u 10 invalidskih športskih disciplina, odnosno 25 športskih natjecateljskih kategorija: boćanje, kuglanje, viseća kuglana, elektronski pikado, plivanje, stolni tenis, streljaštvo (zračna puška), ribolov, šah i utrka u invalidskim kolicima. Provodi se i natjecanje slijepih HRVI-a u disciplinama: elektronski pikado i kuglanje. Značaj organizacije SŠNIDOR-a u proteklih 25 godina njegovog održavanja, očituje se u kontinuiranim aktivnostima HRVI-a koje doprinose njihovom psihofizičkom osnaživanju, podizanju razine opće zdravstvene sposobnosti, jačanju športskih, edukativnih i terapijskih sposobnosti, poticanju druženja, zdravog života i športsko-natjecateljskih aktivnosti, u svrhu rehabilitacije i ublažavanja teških zdravstvenih posljedica nakon stradavanja u obrani suvereniteta RH, te u konačnici prevenciji oboljenja i smanjenju smrtnosti HRVI-a.

Natjecanje je tijekom godina iznjedrilo veliki broj paraolimpijaca koji su ostvarili zapažene rezultate i zlatne medalje na međunarodnim natjecanjima. Na svjetskom prvenstvu 2009. godine, bacači kugle, HRVI DARKO KRALJ, BORO RAĐENović i JOSIP SLIVAR okitili su se zlatnim medaljama. Najveći uspjeh hrvatske paraolimpijske atletike ostvario je DARKO KRALJ osvajanjem prve zlatne medalje i rušenjem svjetskog rekorda na paraolimpijskom natjecanju u Pekingu 2008. godine. Jedini je u povijesti sporta koji je u jednom danu rušio svjetski rekord čak 5 puta. 2004. godine na paraolimpijskim igrama u Ateni, DAMIR BOŠNJAK je osvojio 7. mjesto u disciplini malokalibarski pištolj na 50 m.

Najveći je uspjeh ostvario 2005. godine na Europskom prvenstvu u Poljskoj, gdje je osvojio 2. mjesto, te 2007. godine na EP u Njemačkoj gdje je također osvojio srebro. HRVI 100% I skupine ZORAN KRIŽANEC, u otvorenom prvenstvu Njemačke je osvojio 2. mjesto u kategoriji stolnotenisača u kolicima. Zapažene uspjehe je postigla hrvatska reprezentacija u sjedećoj odbojci, reprezentacija tenisača u kolicima i reprezentacija košarke u invalidskim kolicima.

Najavljeno predavanje predsjednika Hrvatskog ronilačkog saveza – Kamilo Čuljak, koji nije mogao nazočiti Konferenciji iz zdravstvenih razloga, u prezentaciji pod nazivom „Zelena Hrvatska – HRVI u ekološkim akcijama čišćenja podmorja“ Ronilačko-ekološkog kluba Udruge HVIDR-a Split, predstavio je predsjednik HVIDR-a RH Josip Đakić.

Predavanje pod nazivom „Važni datumi iz novije hrvatske povijesti i HVO kao legalna sastavnica Oružanih snaga BiH od 1992. godine“, predstavio je Izv. prof., dr.sc. Ante Nazor, ravnatelj Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata. Profesoru je uručena zahvalnica Udruge HVIDR-a Donat Zadar, za doprinos u izradi znanstvene monografije „Vojna akcija Jaguar 1992“, od strane predsjednika iste Udruge g. Vitomira Burčula, prof.

Zapaženo predavanje kroz prezentaciju pod nazivom „Uloga pravilne tjelesne aktivnosti u prevenciji bolesti HRVI-a“ održala je prof. dr. sc. Mirna Andrijašević, voditeljica Katedre za kineziološku rekreaciju i kinezioterapiju Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Na kraju konferencije održan je okrugli stol – „SŠNIDOR – uloga i značaj športsko-rekreacijskih aktivnosti HRVI-a na kojem su sudjelovali Povjerenstvo za šport: Ante Mihaljević, prof., Mladen Pranić, Marinko Biloš, član Provedbenog odbora SŠNIDOR-a Anto Krišto, izbornici ŽZU HVIDR-a, predsjednici udruga, predsjednik HVIDR-a RH Josip Đakić i dopredsjednik HVIDR-a RH, Ante Tandara. U raspravi su iznesena iskustva u organizaciji i provođenju SŠNIDOR-a, analiza športskih disciplina s aspekta indikacija i kontraindikacija za sudjelovanje u natjecanjima s obzirom na dob i zdravstveni status HRVI-a, te su doneseni zaključci o otvaranju rasprave na nivou ŽZU HVIDR-a u svezi prijedloga za izmjene Propozicija natjecanja za SŠNIDOR 2023. godine.

Povodom Odluka Ministarstva hrvatskih branitelja od 12. svibnja 2022. u svezi prijava tri aktivnosti Zajednice županijskih zajednica, udruga i članova HVIDR-a RH na Javni poziv za financiranje/sufinanciranje aktivnosti psihološkog i socijalnog osnaživanja te podizanja kvalitete življenja hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji te stradalnika iz Domovinskog rata i aktivnosti promicanja vrijednosti Domovinskog rata u 2022. godini, kojima su našoj udruzi odobrena ukupna financijska sredstva u iznosu od 500.000,00 kn, zatražili smo očitovanje u svezi mjerila i kriterija za donošenje odluka Ministarstva o postupku i načinu financiranja aktivnosti udruga branitelja 2020.-2022., kao i sustavnog degradiranja odnosno smanjivanja iznosa sredstava za provedbu aktivnosti projekata HVIDR-a RH.

Naime, temeljem Odluke Ministarstva o postupku i načinu financiranja/sufinanciranja aktivnosti psihološkog i socijalnog osnaživanja te podizanja kvalitete življenja hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji te stradalnika iz Domovinskog rata i aktivnosti promicanja vrijednosti Domovinskog rata u 2022. godini, objavljen je gore navedeni Javni poziv, te je u uvjetima poziva za 2022. godinu, nastavljena praksa iz 2020. i 2021. godine, prema kojima su udruge mogle prijaviti samo 3 aktivnosti, dok je najviši iznos koji se udruzi može odobriti utvrđen u visini do 250.000,00 kn, čime su praktički kažnjene i onemogućene u svome radu krovne udruge, od kojih je najveća i najorganiziranija HVIDR-a RH, a koje okupljaju veliki broj članova i godinama uspješno provode tradicionalne projekte na kojima se okuplja veći broj sudionika.

Prilagođavajući se istim uvjetima, dostavili smo prijave tri aktivnosti na navedeni Javni poziv nastojeći povezati korisnike sportskih i svih ostalih aktivnosti u Virovitici, preraspodjelom svih troškova kako bi ipak uspjeli ove godine, u najminimalnijim uvjetima, održati veliki tradicionalni projekt 26. Svehrvatsko športsko natjecanje invalida Domovinskog rata, ali nam je gore navedenom Odlukom Ministarstva odobren najmanji ukupni iznos sredstava za provođenje aktivnosti projekata od osnivanja naše udruge. Nakon upućenih prigovora odobreno je još 205.000,00 kn, te su ukupna sredstva za sva tri projekta za 2022. godinu koja obuhvaćaju 26. SŠNIDOR, Sabor, tribinu, konferenciju, suradnju sa udrugom HVIDR-a HVO H-B, razrez udrugama, provođenje istraživanja, plaćanje putnih troškova članova tijela i ostalih troškova udruge utvrđena u iznosu od 705.000,00 kn.

Temeljem Odluke Sabora HVIDR-a RH, u ponovljenom upitu dostavili smo zahtjeve ministru hrvatskih branitelja i ministru financija kojima se traži rješavanje dugogodišnjih problema u realizaciji prava hrvatskih branitelja vezano za usklađivanje iznosa osobne invalidnine HRVI-a sa porastom plaća u Republici Hrvatskoj, odnosno izmjena i dopuna Zakona o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji, kao i donošenje Odluke o prestanku primjene mjere smanjenja mirovina i mirovinskih primanja hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji propisane Zakonom o smanjenju mirovina određenih, odnosno ostvarenih prema posebnim propisima o mirovinskom osiguranju iz 2010. Godine, te smo tražili održavanje sastanka sa predsjednikom Vlade RH u svezi problematike natječaja i dodjele sredstava HVIDR-a RH, usklađivanja invalidnina i invalidskih mirovina i druge problematike u svezi Zakona.

Na 4. sjednici Predsjedništva i Glavnog odbora održanoj 06. listopada usvojena su izvješća o radu i financijsko izvješće za razdoblje od 1. – 9. 2022., te su donesene odluke o održavanju 26. SŠNIDOR-a i 22. Redovnog izvještajnog Sabora i Tribine HVIDR-a RH 22. listopada 2022. u Virovitici, na kojim aktivnostima je sudjelovalo oko 1000 sudionika.

2. sjednica Nadzornog odbora HVIDR-a RH održana je 12. srpnja na kojoj se raspravljalo o realizaciji projekata udruge i aktivnostima 9. CZ, izvješćima o radu tijela, izvršena je kontrola rada i materijalno-financijskog poslovanja HVIDR-a RH od 01.10. do 31.12.2021. sa pregledom Bilance i računa prihoda za 2021. godinu, te je izvršen nadzor nad poslovanjem udruge od 01.01. do 30.06.2022. gdje je utvrđeno da su tijela postupala u skladu sa općim aktima, kao i da je poslovanje udruge bilo u skladu sa zakonskim propisima i odredbama ugovora o financijskoj potpori.

U izvještajnom razdoblju, pravna savjetnica je radila na pravnoj pomoći članovima u sustavu HVIDR-a RH, realizaciji odluka tijela, te na izradi i dostavi opisnog i financijskog izvješća utroška sredstava za 2022. godinu u sustav financijske podrške Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva temeljem Sporazuma o razvojnoj suradnji, godišnjeg financijskog izvješća za 2022. godinu koje je predano FINI, kao i konačnim izvješćima po ugovorima o financijskoj potpori za 2021. koja su predana Ministarstvu hrvatskih branitelja nakon održavanja međunarodne zdravstvene konferencije na Plitvicama.

Djelatnice i članovi tijela sudjelovali su na nizu edukacija i koordinacijskim sastancima sa partnerima na projektu Tematske mreže "Analiza društvenih faktora koji utječu na kvalitetu života braniteljske populacije-smjernice za budućnost" i provođenju aktivnosti 9. Centra znanja za društveni razvoj, temeljem Sporazuma o razvojnoj suradnji sa Nacionalnom zakladom za razvoj civilnog društva, te je pravna savjetnica HVIDR-a RH izabrana za koordinatora 9. Centra znanja (15 članica udruga iz DR), dok je za zamjenicu izabrana Sandra Rapčak Škomrlj, predsjednica Udruge djece poginulih i nestalih hrvatskih branitelja DR.

Radi dosadašnje uspješne suradnje i provođenja svih aktivnosti u području 9. Centra znanja, jačanja organizacijskih i ljudskih kapaciteta HVIDR-a RH i dostave urednih izvještaja tijekom dugogodišnjeg vremenskom razdoblja, sklopljen je novi Sporazum o Razvojnoj suradnji HVIDR-a RH za razdoblje 2022. – 2025. sa Nacionalnom zakladom za razvoj civilnog društva (u obvezu urednog izvršavanja ugovornih obveza svake tekuće godine) kroz programske podrške u provođenju sustavne podrške udrugama iz Domovinskog rata u RH. U novom razdoblju obvezna područja djelovanja su praćenje provedbe javnih politika i Zakona u programom djelovanju 9. CZ, stvaranje novih modela otpornosti i održivosti civilnog društva, prijenos specifičnih znanja u RH i međunarodnu razvojnu suradnju, višeprogramsko povezivanje svih centara znanja u stvaranju: uključive i solidarne Hrvatske, digitalne Hrvatske i zelene i održive Hrvatske.

26. SŠNIDOR – 22.10.2022.

Temeljem provođenja plana i programa, Zajednica županijskih zajednica, udruga i članova HVIDR-a RH organizirala je tradicionalni projekt – 26. Svehrvatsko športsko natjecanje invalida Domovinskog rata (26. SŠNIDOR), koji je održan 22. listopada 2022. u Virovitici. Natjecanje je održano pod Visokim pokroviteljstvom predsjednika Vlade RH, Andreja Plenkovića, te pokroviteljstvom župana Virovitičko-podravске županije, Igora Androvića i gradonačelnika Virovitice, Ivica Kirina.

SŠNIDOR je dugogodišnje natjecanje hrvatskih ratnih vojnih invalida Domovinskog rata RH, koje se kontinuirano organizira od 1993. godine, te je nakon dvogodišnje pauze radi pandemije koronavirusa, ponovo održano u Virovitici. Do sada su domaćini u nekoliko navrata bili gradovi: Vukovar, Mostar, Knin, Osijek, Varaždin, Šibenik, Pula, Zagreb, Zadar, Virovitica, Poreč i Makarska.

Značaj organizacije SŠNIDOR-a u proteklih 26 godina njegovog održavanja, očituje se u kontinuiranim aktivnostima HRVI-a koje doprinose njihovom psihofizičkom osnaživanju, podizanju razine opće zdravstvene sposobnosti, jačanju športskih, edukativnih i terapijskih sposobnosti, poticanju druženja, zdravog života i športsko-natjecateljskih aktivnosti, u svrhu rehabilitacije i ublažavanja teških posljedica stradanja u obrani suvereniteta RH, te u konačnici prevenciji oboljenja i smanjenju smrtnosti HRVI-a. Natjecanje je tijekom godina iznjedrilo veliki broj paraolimpijaca koji su ostvarili zapažene rezultate i zlatne medalje na međunarodnim natjecanjima.

Na završnom natjecanju SŠNIDOR-a sudjelovalo je 1000 sudionika, HRVI-a, sportaša, članova 22 postave: predstavnici najboljih športskih ekipa iz svih županija i ekipa HVIDR-a HVO Herceg Bosne, koji su se natjecali u 9 invalidskih športskih disciplina: boćanje, kuglanje, viseće kuglanje, elektronski pikado, stolni tenis, streljaštvo (zračna puška), šah, športski ribolov i utrka u invalidskim kolicima. Ove godine nije održana samo športska disciplina plivanje, te se nije natjecala ekipa slijepih HRVI-a iz zdravstvenih razloga. Na natjecanju su sudjelovali 100%-tni HRVI i njihova pratnja, suci, provedbeni odbor, izbornici, tijela HVIDR-a RH, predstavnici temeljnih udruga i drugi sudionici.

Svečano otvaranje je održano u hali Viroexpo u Virovitici sa početkom u 09,00 sati, slijedom postrojavanja svih športskih ekipa iz cijele RH i HVIDR-a Herceg-Bosne. Nakon intonacije Lijepe naše u izvedbi Hrvatskog pjevačkog društva „Rodoljubi“, natjecatelji su minutom su šutnje odali počast svim poginulim hrvatskim braniteljima, te je govorom predsjednika HVIDR-a RH započelo svečano otvaranje.

Riječima dobrodošlice pridružio se i gradonačelnik Ivica Kirin istaknuvši ponos što je Virovitica po drugi puta domaćin ovog velikog natjecanja. Zahvalio je svim hrvatskim braniteljima na dolasku u Viroviticu – grad koji nikada ne bi bio ovakav kakav je danas da nije bilo upravo njih, najhrabrijih ljudi u vremenima kada je trebalo obraniti Hrvatsku.

Župan Virovitičko – podravske županije, Igor Andrović, također je svim braniteljima iskazao zahvalu na dolasku i poželio im uspjeh u natjecanju. Ponovio je kako su članovi HVIDR-a RH svojom hrabrošću i žrtvom obranili našu Hrvatsku i ispisali najslavnije stranice povijesti Lijepe naše. Iako ranjeni u ratu, ovim činom i ovakvim natjecanjima pokazuju da i dalje imaju viteško i sportsko srce spremno za borilište, druženje i upravo ova natjecanja pokazuju da su i nakon Domovinskog rata zajedno.

Sve nazočne pozdravio je i izaslanik ministra obrane RH, brigadni general Perica Turalija istaknuvši pritom branitelje i njihov značaj u Domovinskom ratu.

Izaslanica potpredsjednika Vlade RH i ministra unutarnjih poslova RH, državna tajnica MUP-a RH, Irena Petrijevcin prenijela je tom prigodom pozdrav policajaca, zaposlenika i umirovljenika MUP-a koji su sudjelovali u borbama u Domovinskom ratu uz želje dobrog zajedništva i uspješnog djelovanja u budućnosti, ali i individualnog života svakog branitelja.

Na kraju se svima obratio i svečano otvorio ove igre osobni izaslanik predsjednika Vlade RH Andreja Plenkovića, te izaslanik potpredsjednika Vlade RH i ministra hrvatskih branitelja Tome Medveda, državni tajnik Ministarstva hrvatskih branitelja Špiro Janović.

– Puno ste propatili i puno ste za ovu zemlju dali. Ova država je utemeljena na vašoj krvi i na vašim suzama. Red je da i vi uživate u onom što ste stvorili, da budete sretni i da budete zajedno. Držim da je ovakvo natjecanje jedan od najboljih oblika da se sve to i ostvari – rekao je otvorivši 26. SŠNIDOR.

Na kraju svečanosti otvorenja fra Bernard Barbarić, gvardijan Župe Sv. Roka Virovitica, blagoslovio je natjecatelje i sve sudionike igara.

Otvorenju su nazočili i državna tajnica Sanja Bošnjak, predsjednik Županijske skupštine VPŽ Dinko Begović, general-pukovnik Slavko Barić, kao i predstavnici udruga uz Domovinskog rata.

Nakon svečanog otvaranja ispred dvorane Viroexpo održana je utrka u invalidskim kolicima 100% HRVI-a I grupe, u kojoj je treće mjesto osvojio Albert Jurković, predstavnik Varaždinske ekipe, drugo mjesto osvojio je Mirko Maleš, predstavnik ekipe HVIDR-a HVO Herceg Bosne, dok je prvo mjesto osvojio dugogodišnji pobjednik Ivica Vujica, član ekipe HVIDR-a Grada Zagreba.

Nakon cjelodnevnog natjecanja u športskim disciplinama na borilištima u Virovitici i Bukviku, održano je svečano zatvaranje natjecanja, odnosno podjela pehara i medalja najboljim sportašima u dvorani Viroexpo sa početkom u 20,00 sati.

Prvo mjesto u ukupnom poretку očekivano je osvojila ekipa HVIDR-a Grada Zagreba sa 179 bodova, koja je već tradicionalno zadržala prijelazni pehar SŠNIDOR-a.

Drugo mjesto osvojila je ekipa HVIDR-a Virovitičko-podravskе županije sa 168 bodova, dok je ekipa Karlovačke županije sa 151 bod osvojila treće mjesto. Pehar za fair play ove je godine osvojila ekipa HVIDR-a HVO Herceg Bosne.

22. Redovni izvještajni Sabor I ostale aktivnosti HVIDR-a RH

Virovitica – 22.10.2022.

Temeljem provođenja plana i programa, dana 22. listopada 2022. u Virovitici, sa početkom u 11,00 sati održan je 22. Redovni izvještajni Sabor Zajednice županijskih zajednica, udruga i članova HVIDR-a RH.

Sve nazočne delegate u ime predsjednika Sabora Josipa Perišе, pozdravio je njegov zamjenik Zlatko Uremović koji je i vodio ovu sjednicu Sabora.

Delegate Sabora srdačno je pozdravio potpredsjednik Hrvatskog časničkog zbora, Davor Špoljarić iz Virovitice, koji je istaknuo da mu je čast i zadovoljstvo pozdraviti sve nazočne, te im je izrazio dobrodošlicu u njegov grad. Kako je sam član Udruge HVIDR-a Virovitica svjestan je svega što HVIDR-a čini za svoje članove. Delegatima Sabora, kao i natjecateljima SŠNIDOR-a zaželio je puno uspjeha. Predsjedniku HVIDR-a RH čestitao je na svim uspješno provedenim aktivnostima.

Suzana Filipović, pomoćnica ravnatelja Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, pozdravila je sve nazočne i zahvalila na pozivu za sudjelovanje na sjednici Sabora. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje spreman je za suradnju i stoji na raspolaganju za odgovore na eventualna pitanja koji nazočni budu imali.

Saboru su nazočila 142 delegata iz svih županija i gradova na području RH, koji su usvojili izvješća o radu Predsjedništva, Glavnog odbora, Nadzornog odbora i Suda časti HVIDR-a RH za 2021. i 2022. godinu, kao i Operativni i financijski plan za 2023. godinu, te su raspravljali o realizaciji Zakona o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji u cilju povećanja razine osviještenosti, znanja i informiranosti hrvatskih branitelja o njihovim zakonskim pravima i aktivnostima nadležnih državnih tijela u svrhu psihološkog i socijalnog osnaživanja, te podizanja kvalitete življenja hrvatskih branitelja, hrvatskih ratnih vojnih invalida i članova njihovih obitelji.

Podnoseći izvješće o vrlo aktivnom radu HVIDR-a RH, predsjednik Đakić iznio je nekoliko najvažnijih aktivnosti kojima se bavila udruga, a jedno od njih je i podnošenje zahtjeva za financiranje projekata braniteljskih udruga, te zahtjeva za usklađivanjem osobnih invalidnina HRVI s porastom plaća u Republici Hrvatskoj i donošenje odluke o prestanku primjene mjere smanjenja mirovina, propisane Zakonom iz 2010. godine.

-To su naša dva osnovna zahtjeva koja su opetovano upućena Ministarstvu hrvatskih branitelja, a inzistirao sam i zahtijevao da do kraja godine u proceduru uđu izmjene i dopune Zakona kojom bi se ukinula odluka o mjeri umanjenja mirovina za 10 posto, koja uistinu nema smisla. Mjera usklađenja invalidnina nije provedena već 20 godina, ali nastala je nužda i potreba, a BDP je još uvijek u porastu u Republici Hrvatskoj. Osim toga, povećala se i cijena invalidskih pomagala i ostalog što naši članovi koriste u smislu ublažavanja svojih normalnih mogućnosti, što je zasigurno i razlog više da se žurno provede mjera usklađivanja invalidnina kojom bi se ona ipak nešto povećala – izdvojio je jedan od važnijih prioriteta HVIDR-a RH.

Napomenuo je tom prigodom još jedan od važnijih zadataka, a to je zaštita digniteta hrvatskih branitelja, invalida Domovinskog rata. Reagirali smo na sve one nedaće koje dolaze uglavnom iz susjedne Republike Srbije, ali i od nekih dužnosnika Republike Hrvatske koji često puta zastranjujući i nepoštujući Domovinski rat i žrtvu, znaju izgovoriti svakakve nebuloze i riječi koje nisu primjerene državnim dužnosnicima. Stoga smo svaki put reagirali našim priopćenjima kojima je jasno rečeno da ne možemo i nećemo dopustiti niti tolerirati takve događaje koji blate i Domovinski rat i hrvatske branitelje.

Nakon završetka radnog dijela 22. Redovnog izvještajnog Sabora održana je međunarodna konferencija o pravima na mirovinu i zdravstvenom stanju pripadnika HVO-a, posebice u provedbi Zakona o hrvatskim braniteljima i članovima njihovih obitelji i međudržavnih ugovora. Na Konferenciji je sudjelovala Suzana Filipović, pomoćnica ravnatelja Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, koja je odgovarala na pitanja nazočnih članova Predsjedništva HVIDR-a HVO Herceg-Bosne, kao i članova udruga u sustavu HVIDR-a RH, ujedno i sudionika športskog natjecanja SŠNIDOR-a ukazujući na važnost bavljenja sportom u smislu njihove zdravstvene rehabilitacije, te ih je posebno zanimala provedba Zakona u svezi njihovih prava na mirovinu, kao i kada će biti potpisan novi ugovor između Ugovor između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o suradnji na području prava stradalnika rata u Bosni i Hercegovini koji su bili pripadnici Hrvatskog vijeća obrane i članova njihovih obitelji.

Sudionici su istaknuli su dobru suradnju u dosadašnjem radu udruga i nadležnih područnih ureda HZMO-a, te su iskazali zadovoljstvo organizacijom, načinom edukacije i kvalitetnom raspravom koja je uvelike doprinijela povećanju njihovog znanja, informiranosti, psihosocijalnog osnaživanja i edukacije o njihovim pravima i aktivnostima HZMO-a, a posebice mogućnosti prijenosa stečenih znanja njihovim članovima pripadnicima HVO-a i udrugama na lokalnoj razini.

Slijedom provedbe svih aktivnosti koje su se organizirale istog dana u Virovitici i to 26. SŠNIDOR-a, Sabora, Tribine i Konferencije, radi nedostatka sredstava za provedbu odvojenih aktivnosti sa velikim brojem sudionika, održan je prvi dio Tribine o realizaciji Zakona o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji, a koji se odnosio na problematiku rješavanja mirovinskih prava HRVI-a, na koja pitanja je odgovarala g-đa Suzana Filipović, pomoćnica ravnatelja Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje.

Obzirom da su aktivnosti uključivale pravodobnu realizaciju natjecanja SŠNIDOR-a koja su se organizirala istog dana, a uključivala su i angažiranost delegata Sabora, te sudionika svih ostalih aktivnosti, došlo je preklapanja termina održavanja dijela aktivnosti tako da svi sudionici nisu istovremeno mogli nazočiti na više lokacija, budući da su se neka športska natjecanja produžila, te je donesena odluka da će se drugi dio Tribine o provedbi zakona kojima se reguliraju prava HRVI-a u nadležnosti Ministarstva hrvatskih branitelja, posebice pitanja usklađivanja invalidnina, ostvarivanja statusa HRVI-a, ostvarivanja prava na stambeno zbrinjavanje i niza drugih pitanja, održati krajem prosinca tekuće godine ili početkom iduće godine u Zagrebu na kojoj tribini će sudjelovati i stručne službe Ministarstva hrvatskih branitelja.

Konferencija 9. Centra znanja za društveni razvoj „Znanjem kroz izazove budućnosti“ – 25.11.2022.

Konferencija 9. Centra znanja za društveni razvoj pod nazivom „Znanjem kroz izazove budućnosti“ održana je 25. studenog 2022. u hotelu Academia u Zagrebu.

9. Centar znanja za društveni razvoj okuplja 14 udruga branitelja i stradalnika Domovinskog rata i to: Zajednica županijskih zajednica, udruga i članova HVIDR-a RH, Savez udruga obitelji zatočenih i nestalih hrvatskih branitelja, Udruga djece poginulih i nestalih hrvatskih branitelja Domovinskog rata, Udruga dragovoljaca i veterana Domovinskog rata Republike Hrvatske, Udruga hrvatskih dragovoljaca Domovinskog rata, Zbor udruga veterana hrvatskih gardijskih postrojbi, Udruga specijalne policije iz Domovinskog rata, Udruga veterana 4. Gardijske brigade, Udruga 5. gardijske brigade „Sokolovi“, Hrvatski časnički zbor – zajednica udruga, Zajednica udruga hrvatskih civilnih stradalnika iz Domovinskog rata Hrvatske, Udruga branitelja i veterana vojne policije iz Domovinskog rata, Zajednica udruga hrvatskih branitelja liječenih od posttraumatskog stresnog poremećaja Republike Hrvatske i Udruga Bojna Frankopan.

Područje djelovanja 9. Centra znanja za društveni razvoj je unaprjeđenje kvalitete življenja hrvatskih branitelja i stradalnika iz Domovinskog rata, a tijekom 2022. godine kroz aktivnosti razvojne suradnje i analize Nacionalne razvojne strategije Hrvatske do 2030. godine, naglasak je na višeprogramskom povezivanju svih Centara znanja u stvaranju Uključive i solidarne Hrvatske, Digitalne Hrvatske i Zelene i održive Hrvatske.

Konferenciju je, uz uvodno izlaganje, pozdravio koordinatorski međunarodne i međusektorske suradnje Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva, g. Pavle Schramadei, naglašavajući važnost povezivanja svih Centara znanja, kao i izaslanica potpredsjednika Vlade RH i ministra hrvatskih branitelja g. Tome Medveda, načelnica samostalnog sektora za strateško planiranje i EU projekte Ministarstva hrvatskih branitelja, g-đa Lina Lena Soukup, koja je zatim održala predavanje o Nacionalnoj razvojnoj strategiji RH do 2030. u području djelovanja 9. Centra znanja.

Predavanje na temu Nacionalnog plana za stvaranje poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva od 2021. do 2027. (modeli održivosti i otpornosti CD) održala je g-đa Helena Beus, ovlaštena za obavljanje poslova ravnatelja Ureda za udruge Vlade RH, dok je predavanje na temu „Pristupačnost digitalnih sadržaja i usluga” održala g-đa Tamara Horvat Klemen i g. Željko Holik, Središnji državni ured za razvoj digitalnog društva.

Na temu višeprogramskog povezivanja Centara znanja u području Uključiva i solidarna Hrvatska, predavanje pod nazivom „Pristupačnost kao preduvjet ukljuživosti osoba s invaliditetom” održao je g. Ratmir Đanić, dipl.ing. – 8. Centar znanja, dok je predavanje na temu „Solidarnost u zajednici” održao Drago Lelas iz Udruge MoSt.

Predavanje na temu “Upravljanje gradivom u digitalnom obliku” održao je g. Kristijan Karajić, arhivski savjetnik, načelnik Odsjeka za digitalno gradivo – Hrvatski državni arhiv.

Na temu prijenosa specifičnih znanja u području Solidarna i uključiva Hrvatska, predavanje pod nazivom „Solidarno i odgovorno – humanitarne akcije branitelja i stradalnika Domovinskog rata, održala je g-đa Sandra Rapčak Škomrlj, zamjenica koordinatorice 9. Centra znanja g-đe Danijele Perić.

U području Zelena i održiva Hrvatska predavanje je održao g. Dario Duić, glavni tajnik Udruge hrvatskih dragovoljaca Domovinskog rata.

Predstavljanje aktivnosti EU projekta Analiza društvenih faktora koji utječu na kvalitetu života braniteljske populacije – smjernice za budućnost, Tematske mreže branitelji, predstavio je predsjednik Zbora udruga veterana hrvatskih gardijskih postrojbi gospodin Siniša Troha. G. Troha je prezentirao i smjernice o Radnoj aktivnosti branitelja, značaju i potrebi jačeg uključivanja u društveno poduzetništvo.

Po završetku Konferencije doneseni su zaključci kojima su utvrđene smjernice daljnjeg razvoja 9. Centra znanja za društveni razvoj u području djelovanja unaprjeđenja kvalitete življenja hrvatskih branitelja i stradalnika iz Domovinskog rata.

Udruge hrvatskih branitelja i stradalnika iz Domovinskog rata, članice 9. Centra znanja, od kojih su neke osnovane davne 1992. godine, u svrhu zaštite prava svojih članova i ublažavanja teških posljedica njihovog stradavanja na prvoj crti bojišnice u obrani suvereniteta Republike Hrvatske, tijekom svih ovih godina, prošle su težak, ali iznimno uspješan put usmjeren ka razvoju njihovih ljudskih i organizacijskih kapaciteta oblikovanih specifičnim potrebama svojih članova i provedbi aktivnosti projekata u cilju zaštite digniteta Domovinskog rata.

Temeljem razvoja organizacija civilnog društva, udruge iz Domovinskog rata, okupljene oko realizacije specifičnih ciljeva svojih članova, tijekom 2014. godine uključuju se u razvoj civilnog društva, kao korisnice institucionalne podrške Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva, te se nakon realizacije niza projekata od 2018. godine, slijedom provedbe raznih aktivnosti, uključuju u rad Centara znanja i postaju 9. Centar znanja za društveni razvoj.

Realizacijom aktivnosti ove Konferencije uspješno su provedene aktivnosti slijedom provedbe i analize Nacionalne razvojne strategije Hrvatske do 2030. godine, posebice u području prikupljanja podataka o otpornosti i održivosti organizacija civilnog društva, pri čemu smo realizirali veliki broj specifičnih aktivnosti usmjerenih ka višeprogramskom povezivanju svih Centara znanja u stvaranju Uključive i solidarne Hrvatske, Digitalne Hrvatske i Zelene i održive Hrvatske.

Kroz konferenciju su prezentirane različite dugogodišnje aktivnosti udruga i pojedinaca u području solidarnosti, osobito u vrijeme poplava, potresa, pandemije COVID 19, kao i aktivnosti pošumljavanja, čišćenja podmorja, zelenih površina te u senzibiliziranje stanovništva na potrebu očuvanja okoliša.

Hrvatski branitelji su nakon stvaranja suverene i neovisne države nastavili izgradnju moderne Hrvatske kao temelj hrvatske vojske koja je sastavnica NATO saveza, ali i kroz druge stupove države i društva u cjelini.

Hrvatski branitelji i stradalnici su sastavni dio svih kategorija društva i sudionici svih društvenih procesa pa tako i onih u kojima prenose svoja znanja i iskustva na druge ili usvajaju i primjenjuju iskustva drugih na korist šire zajednice te stalno rade na jačanju kapaciteta pojedinaca i udruga radi postizanja ciljeva od općeg dobra. Jedan od izazova koji je vezan uz vrijeme i okruženje u kojem živimo je “digitalni svijet” i prilagodba društva novim tehnologijama. Udruge članice 9. Centra znanja su i u ovom području započele proces prilagodbe radi jačanja kvalitete življenja. kao i radi potrebe stalnog sudjelovanja u razvoju hrvatskog društva i jačanju moderne Hrvatske u okviru EU.

Slijedom svega navedenoga, tijekom 2022. godine proveden je niz aktivnosti temeljem plana i programa, humanitarnih i drugih aktivnosti temeljem odobrenih ugovora o financijskoj potpori i Sporazuma o razvojnoj suradnji.

Zajednica županijskih zajednica, udruga i članova HVIDR-a RH je Centar znanja za društveni razvoj u području unaprjeđenja kvalitete življenja hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata u okviru Razvojne suradnje sa Nacionalnom zakladom

HVIDR-a RH

Galovićeva 10, 10000 Zagreb Hrvatska

tel 01 2395 104, fax 01 2303 074

email:hvidra.rh@hvidra.hr

hvidra.rh@gmail.com

www.hvidra.hr